

Nr 25.

Ankom till riksdagens kansli den 24 mars 1936 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående viss ändring i förordningen om blindhetsersättning.

I en inom första kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 287, vilken behandlats av andra lagutskottet, har herr *Wangson, Otto*, hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om sådana kompletterande bestämmelser i förordningen den 20 april 1934 om blindhetsersättning, att rätten till dylik ersättning göres beroende av objektiva, av läkare — helst ögonläkare — efter undersökning fastställda faktorer, främst den uppmätta synskärpan.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för denna hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen har utskottet i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver begärt yttrande av medicinalstyrelsen. För innehållet i ett av styrelsen avgivet yttrande lämnas redogörelse här nedan.

I 1 § av förordningen om blindhetsersättning stadgas, att den, som saknar synförmåga eller vars synförmåga, sedan ljusbrytningsfel rättats, är så nedfatt att han saknar ledsyn, i förordningen anses som blind samt att han, där ej i förordningen annorlunda stadgas, är berättigad till blindhetsersättning. Ersättningen utgår med ett belopp av femhundra kronor för år räknat.

Ansökan om blindhetsersättning skall enligt 3 § ingivas till pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt, där sökanden är eller (i vissa fall) författningsenligt skall vara mantalsskriven. Ansökningen skall innehålla, bland annat, nödiga upplysningar för bedömande av sökandens rätt till blindhetsersättning. Där så provas nödigt, skall sökanden jämväl förete läkarintyg.

Det åligger enligt 4 § pensionsnämnden att snarast möjligt till pensionsstyrelsen avgiva utlåtande rörande sökandens rätt till blindhetsersättning.

Finner pensionsstyrelsen sökanden berättigad till blindhetsersättning, skall styrelsen enligt 6 § utfärda bevis att ersättning blivit honom tillerkänd.

Över pensionsstyrelsens beslut må klagan ej föras av enskild sakägare (8 §).

I den proposition, nr 79, varigenom förslag till förordning om blindhetsersättning förelades 1934 års riksdag, omnämndes, att på grundval av tidigare utredningar ett förslag i ämnet år 1933 upprättats å socialdepartementets lagbyrå. I nämnda förslag, som fanns fogat som bilaga till propositionen, hade frågan om bestämning av begreppet blindhet ingående behandlats (sid. 47—53).

I propositionen anfördes (sid. 17—18), att av 1933 års utredning framgick, att de blindhetsdefinitioner, som kommit till användning i vissa främmande länder, antingen — ehuru mera sällan — vore av ekonomisk innebörd eller också anknöte till mer eller mindre noggrant angivna medicinska bestämningsgrunder.

Beträffande de medicinska bestämningsgrunderna må ur 1933 års utredning återgivas följande:

Bland definitioner av medicinsk innebörd må nämnas en i vår världsdel ofta förekommande, enligt vilken den betraktas som blind, »vilken saknar förmåga att finna sig tillrätta på obekanta platser» (= saknar ledsyn) eller »som icke kan räkna fingrar (ibland mot en svart bakgrund) på en meters avstånd». Dylika definitioner ha kommit till användning i Tyskland, Österrike, Schweiz, Norge och Polen vid folkräkning, samt i Frankrike (i vissa fall), Belgien, Tjeckoslovakien, Grekland och Ungern (i dessa länder är emellertid ingen officiell blindhetsdefinition fastslagen). I Danmark anses vuxna som blinda när deras synskärpa är mindre än $\frac{6}{60}$. (För att bestämma synförmåga brukar man ofta förfara på följande sätt. En normalt seende människa kan under normala ljusförhållanden och mot en mörk bakgrund räkna fingrar på c:a 60 meters avstånd. En person, som kan räkna fingrar på allenast 1 meters avstånd, har således allenast $\frac{1}{60}$ synskärpa o. s. v.). I Kanada tillämpas en likadan norm av the National Institute for the Blind. Bland särskilda definitioner för krigsblinda må nämnas den i Tyskland »syn icke mer än $\frac{1}{25}$ av den normala» samt den i Italien »organiska och obotliga förändringar av båda ögonen med en försvagning av synskärpan så, att fingrar knappast kunna räknas på kort avstånd». I Lettland anses en persons öga vara blint för militärtjänst, om dess synskärpa är mindre än $\frac{1}{20}$. I Nederländerna definieras blindhet för vuxna som »synskärpa i det bättre ögat, sedan ljusbrytningsfel rättats, av $\frac{1\frac{1}{2}}{60}$ eller mindre, om synfältet är normalt». I New Zealand definieras total blindhet för pensionsändamål som »en grad av permanent och ohjälplig synskada, vid vilken synförmågan på vardera ögat icke är större än $\frac{1}{60}$ ».

Föredragande departementschefen, statsrådet Möller, anförde i propositionen nr 79 angående begreppet blindhet:

Med stöd av den utredning, som i 1933 års förslag åvägabragts rörande bestämningen av begreppet blindhet, ansluter jag mig till förslagets ståndpunkt att såsom blind anse den, som saknar synförmåga eller vars synförmåga är så nedsatt, att han saknar ledsyn. I anledning av vad flertalet

blindorganisationer anfört därom, att ledsyn skulle saknas icke såsom i motiveringen till förslaget angives först vid en nedsättning av synskärpan till under $\frac{2}{60}$ utan redan vid $\frac{6}{60}$ och därunder, vill jag framhålla, att vid författningens tillämpning huvudvikten givetvis bör läggas på bestämmelsen i själva författningstexten d. v. s. på den omständigheten, huruvida ledsyn saknas eller ej, alltså huruvida synnedsättningen kan anses vara så betydande, att den omöjliggör tillrättafinnande utan hjälp på gata eller främmande plats. Skulle detta förhållande vara för handen i ett fall, då synförmågan uppgår till eller överstiger $\frac{2}{60}$, bör vederbörande vara berättigad till ersättning. Vidare torde det kunna förväntas, att i tveksamma fall en person hellre hänföres under förordningen än uteslutes därifrån. En ej alltför snäv tillämpning av stadgandet synes sålunda böra förutsättas.

Propositionen och en i anledning av densamma väckt motion (II: 533) behandlades av andra lagutskottet, som i utlåtande nr 14 på denna punkt anförde, att det med hänsyn till den utredning, som förekommit i ärendet rörande bestämningen av den kategori personer, vilka skulle komma i åtnjutande av blindhetsersättning, anslöte sig till det i propositionen framlagda lagförslaget.

Utskottets ständpunkt godkändes av riksdagen.

Förordningen om blindhetsersättning utfärdades därefter den 20 april 1934 och trädde i kraft den 1 januari 1935.

I sitt till utskottet avgivna yttrande har medicinalstyrelsen andragit:

Efter samråd med medlemmen av styrelsens vetenskapliga råd, docenten K. G. Ploman, får styrelsen anföra följande.

De av motionären anförda motiven förtjäna otvivelaktigt ett visst beaktande, men någon ändring av förordningen om blindhetsersättning finner styrelsen icke erforderlig. Däremot skulle ett cirkulär till pensionsnämnderna, innehållande råd och anvisningar hur utredning bör verkställas för vinnande av klarhet rörande förutsättningarna för erhållande av blindhetsersättning, vara av stort praktiskt värde. Sådant cirkulär bör lämpligen utfärdas av pensionsstyrelsen, eventuellt efter medicinalstyrelsens hörande.

Medicinalstyrelsen får alltså för sin del tillstyrka att ifrågavarande motion icke måtte föranleda någon annan riksdagens åtgärd än att i föreslagna skrivelsen uttalas önskvärdheten av att ett cirkulär av ovanangivet innehåll blir vederbörligen utfärdat och offentliggjort.

Årets riksdag har efter framställning av Kungl. Maj:t (femte huvudtiteln punkt 43, sid. 104) beviljat ett förslagsanslag å 1 450 000 kronor för nästa budgetår till ersättning åt blinda m. m. Antalet blindhetsersättningar har därvid beräknats till 2 900.

Beträffande pensionsstyrelsens intill den 1 innevarande mars meddelade beslut i anledning av ansökningar om blindhetsersättning får utskottet lämna följande uppgifter.

	A v s l a g n a a n s ö k n i n g a r								Bifall- na an- sök- ningar
	Ej blind, 1 §	Skol- plik- tig, 2 § c)	Blind efter 60 år 2 § d)	Dryc- ken- skap, 2 § g)	Inta- gen å anstalt, 2 § i)	För hög in- komst, 2 § l)	Annan orsak	Sum- ma	
1934 december	—	—	—	—	—	—	—	—	112
1935 januari	4	—	7	—	6	—	1	18	699
februari	22	1	23	—	8	5	—	59	695
mars	33	—	40	1	8	4	—	86	608
april	40	1	42	—	9	2	—	94	263
maj	21	1	26	—	2	4	—	54	161
juni	9	—	8	—	1	2	—	20	78
juli	5	—	9	—	3	—	—	17	87
augusti	19	3	15	—	3	1	—	41	99
september	9	—	16	—	—	—	—	25	79
oktober	14	1	24	—	1	—	1	41	49
november	10	—	6	—	—	1	—	17	75
december	7	—	16	1	1	2	—	27	17
	193	7	232	2	42	21	2	499	3 022
1936 januari	2	—	5	—	2	—	1	10	45
februari	4	—	3	—	—	1	—	8	23

Utskottet. Kungl. Maj:t och riksdagen hava så nyligen som år 1934 efter noggrann prövning av olika möjligheter bestämt, att enligt förordningen om blindhetsersättning den skall anses såsom blind, vilken saknar synförmåga eller vars synförmåga är så nedsatt, att han saknar ledsyn. Enligt utskottets mening hava icke förebragts skäl, som böra föranleda riksdagen att beträffande själva begreppet blindhet ifrågasätta ändring i gällande lagstiftning. Utskottet vill emellertid i detta sammanhang framhålla, att — på sätt föredragande departementschefen anfört i 1934 års proposition — vid tillämpningen av förordningens bestämmelser i tveksamma fall en person hellre skall hänföras under densamma än uteslutas därifrån.

I överensstämmelse med vad medicinalstyrelsen anfört i avgivet yttrande över motionen anser utskottet, att det skulle vara av stort praktiskt värde för pensionsnämnderna, som hava att avgiva utlåtande till pensionsstyrelsen rörande sökandes rätt till blindhetsersättning, att äga tillgång till råd och anvisningar — lämpligen i form av ett cirkulär, utarbetat av pensionsstyrelsen efter medicinalstyrelsens hörande — huru utredning bör verkställas för att vinna klarhet i fråga om förutsättningarna för erhållande av blindhetsersättning. I sådant hänseende skulle ett dylikt cirkulär även för läkarna kunna vara av värde.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion, I: 287, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att genom Kungl. Maj:ts försorg ett cirkulär måtte utarbetas, innehållande råd

och anvisningar huru utredning bör verkställas för att vinna klarhet i fråga om förutsättningarna för erhållande av blindhetsersättning.

Stockholm den 24 mars 1936.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *K. G. Westman*, *Linder**, *Frändén**, *Sigfrid Hansson**, *Sam Larsson**, *P. Sandström*, *Norman** och *Carlström*;

från andra kammaren: herrar *Hage*, *Sandström* i Sollefteå, *Molander* och *Gardell* i Gahns, fru *Nordgren* samt herrar *Hassler**, *Hermansson** och *Johansson* i Huskvarna*.

---

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.